

ידי שער

פעסטער ללאיד

צייטונג פֿיר

האנדעל, אינדוסטריע, געווערבע אונד יידישע געזאממט-אינטערעסען.

Eigentümer und Redakteur: Julius Dessauer.

ערשיינט יעדען סאָנטאָג אונד דאָנערסטאָג אונד קאָפּפּע פֿיר אָפּטערדיג-אונטערן פֿיערעלעהרטיג... האַלבוואַרט... אינטערעסאַנטע גאָס-ריכטיקע ווערדען בע-רייטוואַלדיגסט אונטער-מאָגלעך. אללע יענע הערער, וועלכע אינם אַבאָנע-נען צו צווייטערדען ענטיגט זינד, ערהאלטען אונטער צווייטן גאָנצאַהרליך גראַטס צו ענעשעללע.

רעדאַקטאָיאָן פעסט קאָנינסאָסטע נומ 2 באַראָן 6. אַרצישע הויז יאָהאָן בריעלע אונד געלדזענדונגען צו אַרעסטירען זינד. אַ נאָג צו אַלע (בעקאַנטשאַפֿונגען) אללע אַרם ווערדען מיט נורט קר סער צילע בערעכענט מאָן מיט אַנטווערטיג אַויף דען יידישען פעסטער ללאיד לויט אָבינע אַרעסטע מיטטעלסט קאַרעסאָני-רעקאַסטע אונד סאָסט-אָנווייזונג יעדען בעלי-בגיצן מאָן.

Buda-Pest. (Nr. 49.)

פעסט יום 3 טײַן אב תרל"ה.

Montag 16. August 1875.

לילא א בלדען וואָהן איהר צפליכט נעהמען אונד באלדיגעמען בעשיד ערציעלען ווערדעט!

וואס מאכען דיא מירקען?

נאכדעם עס נאך דען יינסטען ערלאבלי-גען דער מירקישען פרוסען און דער הערענעוואוינט נעלאנא. דען איינשטאנד צו בענעדיגען, בעשלאסן דא רעגירונג, ענער-גיישע פאסרענען צו ענערדיגען. דא רעגירונג מעלענרא-דעסעלבען צו ענערדיגען. דא רעגירונג מעלענרא-פריטע געסטען און דען נאָווערדער פאן באַסניק, זאפאָרט אללע איבערלאיסן יעדען פרוס-סען גענען דא אונטערנעמען צו ענעמענען אונד איבערדעסן ווארדען צווייטא רעגירונג. ענער פאן קאנסטאנטינאָפּל דאָהן אונטערנעמען. טהאמאזע אונד דאס דא מירקען ביא געוועזענע אונטער זעלס פאשא גירנליך נעשלא-גען ווארדען! בעשטאטיגט וויד. - דאס דא מירקישע בעזאמטונג פאן מרעבינע איינען איינפאלל מאכטע אונד צוריקגעשלאנגען ווארדע אונד ביא דעווער געלענענדיגט דריי אונטערנעמען פערלאר: בע-גלייבט אונד דאס דא איינשטאנדישען פער-שיערענע קליינערע פּעסטע פּינקטע ערשטערסטען אונד ווידעס פּעסטעהאלטען. אונד דאס נענטט פאן און קאנסטאנטינאָפּל, ערפאלגע דער מירקישען מירקישע אונד שמעללע זיך ערשיינט, דאס עס פּיאָנענען נעכט געלאנג. דען איינשטאנדר צו אונ-טערדיקען!

דיא מירקיא מהום הימע נאך וערד נראם אין ווארשען. זא האט דאז וואהרליך גערינגען גינד. דען אהנע דען שינע דער דריי פערבינדע-מען נאָרדישען: גראָספאָסט, וועלכע דען קרייט-איינע פאן וערבינע אונד מאַנטענענא דהאס צוריקהאלטען, וואָרען הימע ערשטע דא מירקען פאן אייראָפּא און הינטיג אונטערנעמען.

עס איז נאך דער פאליט. קאָרעספּאָנענדיג-ניכט לאַנגער דאָיאָן צו צווייטעלן, דאָס זיך 3000 מאַנטענענענדיגער אונטער דען איינשטאנדישען בע-פּיערען, וועלכע נומ בעזאמטענע זינד, אַיך איינע גראָסע אַנצאהל פאן וערבינע און דער ערשטע ריזענענאָק זיך וואָסען אללער ארם. זאָנאַר קאָנאַנע (3) אונד מינישאָן בעפּיערען, איבער טרעפּט נאך דער הער-צענאָוואַר ריזען, דאָס אין ריבער וערבע, נאָמענס קרייט און גאָס, אַיך איינענע קאָסטען אין פּרייאַוואַלענען קאַרעס ערריכטעט אונד דאָס אין וערבינע אַהאלדיכע פּוּלש-קאַסטעס אונד דאָס אין שטאַנדישען ערלד זאָמעלן, פאן קאָן הערעיס ווערער דעס פּיעסטען פאן וערבינע, נאך דעס פאן מאַנטענענא איינען פּאַרוואַרש מאַכען זאָנאַר אַיט דען אָפּטערריישישען פּלאַווישען גרענעפּראַווי-צען, טראַפּיך דער שערענגען בעזאמטונג, טראַפּיך דעס עסטענען ענטוואַרעסע אָפּטערריישישע דעס איינשטאנדישען קיינע אונטערנעמענען זיכטען דעס לאַסטען, פּע-איינצעלעט באַנדען דא גרענעצ צו איבערשרייטען פּערשטאנענען, אַיט זיך דעס אַיט-שטאַנדישען אַנצוועלעסען.

אין דער מהא אונד פאן קאנסטאנטינאָפּל קיינע ערנסטליכע מאסרענעל צו ערוואַרמען, ווענן

צו ראטהע געזאגען ווידען דא לאנדעסקאנצליא אָבערדרין פּאַהלאָסטע הערבייא אונד וואָל-בער מאַסלאָזען ווילקיהר היינע שראַנדיקען זעמעט וואס איהר אַיך קיינעסאללס לאַרבערען בריינגען קאָנן! דאָס אַלטער נעכטיגע נעמינערעבעסטען דא וואָהרענד איהרער לאַנגיאַהרדיגען ווירקוסאָסטי איהרע זאנעטע דעס פּאַסט דעס וואָהרע נעמינער אונד דעס ידענעהיס געפאַכערט האַבען ווערדען, וויל זא אינפאַרטי געיאַרדען, אַהנע ווייטערס פּאַר דא שווער געזעמעט אונד מיססען דען רעסט איה-רעס לעבענס הינד, בעטמעלן פּיעסטען! היימעל שרייענדי דעס! ווא בלייבט דאס יידישע געוויסען? דער יידישע שטאַלין: ישראל בני רחמים! בי דא אַלפן ישראל! ישראל קרושים הם?!

אונד דא האבן צו לאנדעסקאנצליא ווייט זאלכע בעיאמערענדישע ביטטשטעללער און דאס מינסטערראים, פאן דא און דא קאסט-סיאָנסבעהארדע אונד ווייט דער לעבע נאָסט וואָהן נאך, נור ניכט צום טהאָרע, וואָ געקעכטיגטענע אַיטם ווערדען זאלל! גייעט לעהרער אונד בעאט-מען, דא אַיך לעטעמען פּאַסטען איהרעס הערענעס-בלוטעס אַיך דען אלטער דעס ידענעהיס פּע-נאָסטען האַבען זעמען איהרע לעטעמע האַלענען אַיך דא לאנדעסקאנצליא, און דער ערוואַרטיג-דאס היינע אַיט דעס גראָסען שיל אונד העלדיג-אונד אַהנע אַהנע, ווענן אַיך נור אין קאַרליבעס גא-דענעהאלטען געעבען ווערדען. אַבער היינט זאָנט פאן דאָס מאן אַיך דען שולפּאַרד נעכט פּע-רע-גען קאָנע, וואָהרענד פאן און דער מהא פּיעלע טויזענדע יאָהרליך אלס אינטערשטימטונג און גע-טירדען פּעראַפּאַלענט, דא דערזעלבען נאָר ניכט בענאָהענען, האָסטענעס נור איהרע נעמינערע-לאַ קאליפּאָטען צו ערווייטערן! אונד אין אַלטער וואָה-רער שפּריך הייסט: (אין העברע ענין) איינע גע-טירדע אונד גע אַיט!

דריי איהרע שפעלט פאן און אונד ווענט זיך אין דען ויסען האַלענענען, וואס דא לאנדעס-קאנצליא אלס מיטטערנעס אָנאַן אונד רעגירונג פּאַר איינער ריזשעס ערלד נעמעס אונד היילאמעס לייסטען וויד, באלד הייסט גע, לעהרער-פּענאָנא-אינשטיטוט, אונטערשטימטונג פּער אָסטראַליאַ-הי געוואַרדענע ראַבבניקער, אונד דערנאָ אַבער ניכטס פּאַר דעס אללען אונד ביז ציר שטינדע נעשע-הען! דאָס האַבען וויר אַבער אַינע אלדעס-קאנצליא, אונד יעדער ביטטשטעללער מיט בע-שאַט אונד בערטיגט איינפּוּלען אונד אונד זיך צו טראַפּען גענאָהענט: הייליך דיר ועלכט אונד נאָסט וויד דיר העלפּען!

עראַשענע דעווע גערעכטע קלאַנע, איהר לעבען ליידיגען: געמינערעבעסטען איינער גע-טירדענענדיגערען מאַכט זא אללענעהאלבען לייט בעקאָנטע רעזאַלעט דיעס אללען איינערן נאָסט פּריינערען אַיך דעס לאַנדע, אונד וויר צווייטעלן ניכט, דאָס געוואָהרעללע, ערלענענענענע אונד ערלעהאנדענענע מענשען איינער ביטטע ערהאַרען אונד געוואָהרען ווערדען, אונד דיעס וויד דאָן איינער בעסטע, ווערעסטע, לאַנדעס קאָנאַ

דיא יידישע לאנדעסקאנצליא.

עס הייסט ניכט איבערפליסט ערשיינען, דער דא ענטשטעהונג דעוועס אינשטיטוטעס אונד זען גענעהרמען לעווען אין עראינענע צו בריינגען. עס איז אונטערנעמען טהאמאזע, דאס באראן, אַיזע אַוואַרש וועלען אונטערנעמען אים איינשטאנטיגע וועלכעס פּערוואַלענע וויללעס פּיערעיס דער דען צו בענדינגען, איינען לאנדעסקאנצליא (צוזאמענענעט ציר בעראטהונג) איינבערעך: דעסען אַוואַרש עס וואָר, אַיך געווען צו שאַל-פּען, נאך וועלכעס אללע אין דאס יידיש בילדערדע געבעטע שלאנגענע אונטערנעמענדישען אַיך דעס ווענע דער ועלכטע פּערוואַלענע צו שריכטען אונד הייבן פּיערען געוועזען וואָרען, דא שפּאַלענע וועלכע שאַן זאָהר ענ דעס קאָנערעסטעס אונד פּאַר שליסס דעסועלבען אַוואַרש, צפּאַלע דעסען אין גראָסע מהייל דעס אונטערנעמען ידענעהיס זיך אַבער אונטערנעמען האַסטע אונד שפּאַ-טער געוועזענע ערלויבט דאז אַוואַרש, אַוואַרש ביאָמע אונטערנעמען אַוואַרש צו מאַנען דען דאס סאָנאַנדישע בעשטאנטיגע טהאמאזע קאָנ-טע ניכט איינפּוּלענע ווערדען וויל עס יעדער געמינערע פּרייאַעלייבט וואָר, זיך דעוועס צו פּיען, אַיזער ניכט, אונד דאָהער מיטען עס קאָסטען דאס דא צו דעוועס צוועקע ערריכטעט אונד בעלענע, אַוואַרש, לאנדעסקאנצליא, אַיזע אונד אַיזע שראַנדישען ווירקונגספּרייז האַט, דאס אין איבער דא בעאבזוכטיגע - איהר, אלס פּערטיטעלען צווישען געמינער אונד רעגירונג - אַנצווערטיג ענדען, צווייט פּוּליאָנען דעס רעליגיאָס-פּאַר אַנדעס, זאָ גאָט אלס נאָר ניכט פּע-רע-נען אונד בעשטען פּאַן! וואס דעס אַוואַרש אַוואַרש בעאבזוכטיגע און ערווייטערען וויען זיך דאס הייסט:

וועלכעס פּערוואַלענע דאס לאַנגיאַהרע אללער גע-טירדעס נאָסירליך דאס לאַנגיאַהרע אללער גע-טירדען אין אונטערנעמען אַבער, ליידיג! דאס מיט דעוועס - אין ערלער אַבזוכט פּאַר דעס אינשטיטוט-לייבן, פּריינע דעס ידענעהיס אַוואַרש געבענענע אַוואַרש: זאָ גראָסער מיטברויך הערע-בני וויד, אונד אלס ווערקיניג צו פּיעלען הערע-בני בענענען איינשטאנען געבויבט מיטען פּיערע עבענזאָ וואָ פאן דאס וואָרם, רעליגיאָנספּריידישע ניכט אלס פּריינע, אונטערנעמען אַוואַרש דעס יידישעליאָזען געמינערעלעבענעס, אלס פּיעלענער, פּעקערהען, אלס פּריידישע (גליבאָס) פּאַר רעלי-גיאָזען לעבען זיך פּאַן צו מאַכען, געבויבטען (וילל) זאָ האַרם אַיט אַנשאַטט פּעראַווינע אונד פּעריבדיגען אין געמינערעלעבען - ניכטס אונד טרענענען, שפּאַלענע, צערקלעשונג אונד ווילקיהר-ליכע אַנשאַטענען, וואָ עס נאָך צו קיינער צייט ועלכטע ניכט ציר צייט דער שרעקליכסטען גרוואַסענע פּעראַלענענע דער ווען ערהאַרש (ווארדען) וויר ווערדען מידע דער ראַבבניקער דא אונטערנעמען צו אַהרען קאָסטען! ראַבבניקער אונד לעהרער ווערדען אַנצוועלעל אונד ענטלאַסטען, אַהנע דאס הערבייא דא לאנדעסקאנצליא בע-פּראַט, אַהנע דאס דאס געקעכטיגטענע פּע-רע-נענענענע

דיאיינינגען געדרטען לעזער דעם
„ידישען פעסטער ללאיד“
 וועלכע מיט דער איינצאהלונג נאך בויהער
 אים ריקקשטאנדע זינה, ווערדען הערמיט
 האפליכטט אונד דרינגענדסט אויפגעפאָר-
 דערט, אידערע פראָמוערטאָנסגעבויר-אין-
 געזימיט און אונזערע אדרעססע איינצווענדען,
 דאמיט קיינע שטאָרונג אין דער צווענדונג
 דער בלאַטטער איינטרעטע.
 (דיא רעדאקטאָן)

Dr. Mor. Handler.
ד.ר. מאָר. האַנדלער.
 ד.ר. דער מעדיצין אונד כירורגיא מאַניסטער
 דער נעבורטסשולפּע אונד איינעוועלדיקער
 היילט ניינליך אונזער נאָראַטיע איינעם נלאַגענערען
 אונד דויערהאַסטען ערפלאַגעס
נעדיימע כראַנקהייטען
 יעדער ארט בעזאָדערס דיא
א י מ א ט ע נ ין
 (נעשוואַכטע מאַניסטערקראַפט)
 און וויא אונד שטייטערען (פערענעדיגען דער האַרץ
 דאָרע) דויערהאַסטען קראַנקהייטען דער האַרץ
 בלאַזע אונד האַרענשטויבען אללע ארט
 אַדווינט טאַגליך: פאַן 10—1 און און מיט
 טאַגס פאַן 3—5 און נאכטטאַגס אונד פאַן
 7—8 און אונד אכענדס וויאַנט: פעסט (אינאַרן)
 איינערע שטאַרען שלאַנגענאַסטע 2 עקע שלאַנג
 נען אונד ראַטהוואַסטע אים דער טעגליכער
 שון היינט, 1 שטאָק אינאַנט און דער שטיינע
 Wohnt: Belt, (Mgarn), innere Stadt, Schlangengasse 2
 Ecke Schlangen- und Mathausgasse, im Hottentillerischen
 Hause, 1. Stof, Eingang an der Stiege.
א י מ א ט ע נ ין
 אנטוואַרטע אונד מעדיקאַמענטע בעזאָדערס

ויכטיג פיר דאס זעלבע פובליקום בעאנאליעס פיר דא דערדען ארבעט.
 וויבט אונד ווערדען געטען פיר דאס זעלבע פובליקום בעאנאליעס פיר דא דערדען ארבעט.

MORITZ POLITZER.
 דאנערשטאנדיג אונד פרייע טאגס, דאנערשטאנדיג אונד פרייע טאגס, דאנערשטאנדיג אונד פרייע טאגס.

C. F. Schob in Budapest.
 עקע וויאַנערשטאָסטע אונד ניואַסטע, האַרץ
 העלפּטאָרטיע
 דיא הערדען קאָווענטען ערפלאַגען דא
 ועלכט ניכט אללע צו אַרטינאַל פאַריקס פיינען
 אונד דער און אַרטינאַל קוואַליטאַט נעליעסערע
 ענטפּענען אַדער צווישענאַדערען היע אונד אין
 ווען דיא זיך פיר פאַריקאָסטען אַויסגעבען אין
 וויקליכקייט אבער נעקויפּע וואַרע פערדונג
 וועדער פערקויפּען פרייבאַסטער אונד ענטפּענעל
 ביא בעשעללונג ועלכטענערשטאָסטע נוסח דע
 צעפּע גראַפּיס
 1-25

וויכטיג פיר נעטוידעדיגער
אונד מידעלענבעיטער!
מוסטערזאקקעל
 פאַריקאָסטע ליינעפאַסיע, פערדא-
 מענטשענע, קאַרטאַנאַפּעיע, שיר-
 מיט אַדער טויענאַפּעיע
 ווער ביליגסט צו האַבען
 אין דער בוכהאַנדלונג פיר
פאַן מאַקס דעסויער
 3-קראַנענאַסטע נומ 26.
 מוסטערזעטען אכטאָהלונג
 און פערדאָנגען ווערדען
 מוסטער אונד פרייבאַסטע גראַפּיס
 מיט אונד פראַנקא נעווערעטע.

צור ערהאלונג
אונד אונטערזאלטונג
 בעשענעם עכטאַרליקן
 וואס שטאָט אונד אין לעבען מער נאָט, אים
 אונד אין היינטיקער אונד נוסח ליינע צו ערפלאַגען
 לאַבען פערדאָנגען דאס מענטשליכע לעבען לאַבען
 אים אינאַל פאַן מוסטערזאָסטע אונד אונד
 וויקויפּען ערשיינטווסטעל און היינטיק עכטאַרליקן
 ווי דאס ליינעס מאַנאָן פיר ניכט ווישן אונד
 הומאַן זאַמלונג פאַן מער אים פּרעזענטיען ער
 היינטיקער אונד ניכטפאַרליקן פאַרליענען צו
 אונדערמען אונד ערהאַלען און נעוועלדיקען קרייזען
 וויא צו אַויסבלונג דעם שאַפּענע און דער
 ליינעספּראַכע פירוי אונד ווי נעשעללעך נור 40
 קר וואס נענען אַפּפּאַטענען יעדעם שטענדיקע
 אונד ווי נעשעללעך וויבט בעשעללונג אבער
 ניכט דיא רעדאקטאָן

Überbietet alle Konkurrenz
DIE SCHNELL-PRESSENDRUCKEREI
und Monogramm-Präge-Anstalt
BUDAPEST,
 Zwei Mährengasse Nr. 15.
1000
 Quart prima Hanfouperve mit Firmadruk
nur 2 fl. 80 kr.
Ries Quart-Briefe 960 Bogen mit Firmadruk
nur 7 fl.
Drucksorten jeder Art staunend billig.
 Bestellungen aus der Provinz werden gegen Nachnahme prompt effectuirt
 20 000 Quart prima Hanfouperve mit einer Firma nur fl. 45.-
 10 Ries Quart Briefpapier mit einseitigen Firmadruk nur fl. 45.-
 10 mit doppelseitigen Firmadruk fl. 72.-
 1 Ries starke weisse blau rastrirte Quart Briefe mit Druck fl. 2.-
 Auch ist eine Sorte Hanfouperve mit fl. 2.30 pr. 1000 mit Druck
 und 3 Ries Quart Briefe 960 Bogen mit Druck nur am 10 zu haben.
Ugyvedek számará. — Für Advokaten.
 100 iv zálogol. jegyzőkönyv 1.50
 100 iv költőjegyzék 1.80
 100 iv csódkereset 1.-
 100 iv váltókereset 1.-
 100 iv kiélt. végrehajt. kérv. 1.-
 100 iv bizt. végrehajt. kérv. 1.-
 100 iv sommás kereset 1.-
 100 dar. Arverési hirdetmény 60
 100 darab váltóadás 60
 100 darab ítelet 60
 100 darab meghatalmazás 60
 100 darab kötelezővény 60
 1.- 500 iv 8-rét intőlevelek 3.50
 1.- 1 rizma Conceptpapier 1.75
 1.- 1 rizma írodapapír 1.75
 2 frt.-tól 2.50-ig
 1.- 1 rizma kék írodapapír 3.50
 60/nyomattal
 60/1000 negyedréti sárga boríték
 60/nyomattal 3.50

דיא מירקיא איבערהויפט נאך איינער קראפטענט-
וויקלונג פארהא איזט דאן ווירד דיא דיעועלבע
וואהרשניגליך זעהר באלד אין אלבאניע
אונטער די עיס אלעין נאָטהא האבען וואָ
עס גלייבאללש שאַרק צו בראַנדערלע בענינגט-
שייטעלעך ווייניגער זינד דארט אן דער טאָנעס-
אַרטינג אונד דאָצו קאַממט דאָס אין טהיל דער
אלבאניען אונד דיא מירקיא בעשלאָסען האבען
דיא וואַסער צו ערשיינען זענען דער סילבאן דען
אין געאָגנעטשאַט געהאלטענען זאָהן דעם פֿער-
שטאַרבענען מירקיאשישען פֿריסטען בויב דאָא נישט
פֿרייאַלסען אונד אין דיא ערשטאַט דעם פֿאַטערס
איינזעטען וואַללעט מיט אונדערן אונדערן דיא
מירקיא וואַללען דיא ווירדען אין דער הערענען
זיינע אונד דיא אַרדער געשטאַנדענע פֿערלענגע-
הייט דער מירקיא בענינגען אים אַהרע אלטע
אויטאָנאָמע וויעדער צו ערלאַנגען דיא עס איז
וואַהרשניגליך איזט דאָס דיא מירקישע רעגירונג
פֿאַר דראַווונגען צוריקשערעקען ווירדען דרפֿטע
אין דען אלבאנישען געביידען באלד געבענפֿאללע
אין אייפֿשטאַנד אַויפֿברעכען.

דער פֿירער דער אינוועניענטן לויב
ר א ט י ט ש זאלל דיא אַויכט האַבען דען
פֿריסטען פֿאַר מאַנטענעראַ אין בעניגען אייפֿצו-
אויכטען מיט וועלכען דיא ווען צו ערשיינען אַיבער דיא
שטאַנדעס טראַגען ערפֿאַהרט מאַן דאָס דיא אים
באַסניען אונד דער הערענען אַויטאָנאָמע וועלכע
שטאַנדען שטאַט בילדען וואַללען.

איינער דיא ערסטע קאָסעס אים נאָבעלאַ
אונד דאָס אינוועניענטן לאַנגער און דער קריפֿא
ליענט אין איינעם ברעגע פֿאַר דער הערענען אַויטאָ-
נאָמע איינע שולדערינג פֿאַר וועלכע אין ריכט
לעבאָפֿטעס בילד פֿאַר זיינע פֿאַראַנגען נישט:

עס וואַר אַס 15 דעם פֿערטאָנען מאַנאָס
אלס אין אונדער לאַנגער אין זיינער דראַמאַטישען
איינע שטאַנדעס קאָס פֿאַר בענינגענע אונד
שלאָפֿערטקייט. ער האַטען אלס אונטערפֿאַר-
זיער אין דער אַסטעריישישען אַרמעע געדינט
אונד דען ענטישעס פֿאַסט. זיין לעבען פֿאַר דיא
וואַכע דער אַסטעריישישען הערענען אַויטאָנאָמע
זענענען וויר אלע אַרדענטע אים זיינע זיינע
קאַמפֿאַנדאָ איינער דיא וויר בויב דאָהן אַהנע פֿירער
וואַרען ער בילדעט אים דער געזאַמטצואַל דער
בעיאָפֿענטען מאַנער קיינער טרופֿעס יעדער
מיט איינע פֿירער דען ער ערנאָמען אינוועניען
אייט דער אינוועניענטן בעשאַפֿערונג דאָס מעהר
איינע אונטען אונד אים זיינע צו מאַהלען מיטען
מאָן אין דיא מוהלע נאָך שטונא דאָס זיך אין דער
געזאַלע דער מירקישע געזאַנגען עס וואַרען איינער
מערהערען אַרשטאַטען בעשלאָסען געשטאַטען
ליך זענען שטונא צו ציעהען דיא מירקישע צו פֿער-
שייבען אונד דאָס געשודען צו מאַהלען איינער
דען מאַנער דיא דיענס וואַנגען אינוועניענטן
וואַרען זיך דיא נאָבעלאַ אונד צוואַר אין דער
אינוועניענטן גראַפֿען צואַל אלס מאַן פֿירער
דעם ציעלע נאָמע וואַר אונד אללעס נישט פֿאַר זיך
זינג נאָמען דיא נאָבעלאַ פֿלאַטעך הייסיאָס
אונד לעסטען דיא שוואַכערען אים שפֿיר אלס דיעס
דיא מירקישע אַרען בריאָבען דיא וואַפֿרט הערפֿאַר
אונד דיא קריסטען מיטען פֿליכטען וואַביא דיא
פֿאַר דען מירקישע און אין אַהרע אַרשטאַטען פֿיר-
פֿאַרט וואַרען אונד נין געשאַ ענטען ציעלעס:
דיא בידען אַרען וואַרען געדינענע אונד
אין געוואַפֿער ווען געשלינגער דיא קריכע וואַר
דען ענטוויקע אונד געשטאַרט אונד וואַר און
מיטען אַהנען און דען זען קאָס געדינענע
עלען דאָס וואַר דער געקוואַדערע בראַנד פֿאַר
נאָרעט וואַר און מירקישע ציט נאָמען ערנעבען
איינע וואַנען דיא זיך נישט פֿאַר לאַנגער ערנעבען
קאָנעט אַס צו פֿליכטען זאָממט אַהרעס קנדע
פֿרייגענען לעסטען איינע דינפֿאַרלענגען זיינע פֿאַר
83 אַהרען דער זיך גלייבאללש נישט פֿליכטען
קאָנעט שאַסען זיך וויר דיא בריסט. אים דען
שאַנע קאָפֿע צו בעיאַהרען דען זיך וואַן קונסט
פֿאַרל אַבשליסען אונד מיט זיך נאָך שטונא נע-
נאָמען האַבען וואַר און איינע פֿאַרל געשפֿיעט
ער אינוועניענטן אינוועניענטלעך וואַרען

פֿאַר קריענשייאַפֿלאַטע לענען פֿאַלגענער
אינטעריעסעסאָנע נאָכריכטען פֿאַר 15 איינעס פֿאַר:
דיא מירקישע באַרבאַריא נישט קיין ענדע
דיא מירקישע ערשטאַרען מיט פֿיער אונד שויערט
וואַס וואַ פֿירער זיך שוואַנדען דיא קריכען אונד
שאַנען דיא קריסטליכען וויבער. דיא אינוועניע-
טען הויך דיעזע ריזוואַקטע צו וואַסער געריכט
זאָממעלען דיא קריסטליכען גראַפֿען צואַהל
אין צוזאַמענשטאַם שטעהט בעפֿאַר. זיך האַבען
מאַנגעל און וואַסען אונד מיטשאַן.

דיא מירקישע פֿאַר לויבסקי ערשטאַרען דיא
אייפֿשטאַנדישען איינע מענע פֿאַרמילען פֿליכטען
זיך נאָך בראַדישען דיא קריסטען וועלכע וואַסען
בענינגען אונד זיינען זיך עס ווידערשטאַנד
היינט נאָכט גענעטען זיך עס ווידערשטאַנד
זען צו פֿראַכאַן און איינע מענע וועהרלאַזער פֿליכ-
טען נאָך הוינג דיא קריסטען האַבען זיך בעיאָפֿע-
נעט אונד פֿערשאַנעט.

דיא וויבער אין מאַסע רעטען אללעס וואַס
זי פֿערשאַנען נאָך ברענגען (פֿאַר) נאָך אַבאָניק אונד
מערהערע אַהרע נאָמע אַרעט מאַן זאָנג דאָס
געשטערן צוויי מירקישע גייסטליכע פֿאַר דען אינווע-
נענטען געמאַדעטע וואַרדען דיא אייפֿשטאַנדישען
שפֿירטען 600 וויבער. גיינע אונד היינער נאָך פֿער-
קוצע אונד טאַציאָניק אים אונטענהערט אַפֿערהערען
צו קאָנען.

היינט גרייכע 160 מירקען דיא אַרשטאַט
בוימאַק צוויי שטונדען פֿאַר שטאַלאַן און נאָך
איינעם האַרמאָנאָקען געלעכט וואַרדען זיך פֿאַר
נור 40 קריסטען צוריקגעוואַרען אונד לעסטען 2
טאַרע צוריקק אַיף וויען דער אייפֿשטאַנדישען
וואַרדען אין מאַן פֿערהאַרענעט.

דיא מאַנע צו נענען זיך זאָלען
זאָממט לויב אַנטער וואַ פֿאַר ען שטע
הען - פֿאַרענטער וואַל בייא ביללעכע אין
בליטיגער קאָסע שטאַטענענדישען האַבען אין
וועלכעס דיא מירקישען שטונדען פֿאַר ער
לייט טען.

טאַנענייאַניקייטען.

* דער נייאָזאַנדישער (סאַנער) ראַכבינער
וועלכער בעקאַנטליך צו איינער זעסוואַנענליכען קער-
קעהאַפֿע נעכטס איינעם פֿאַסטאַנען אין יעדער וואַכע פֿער-
אויטהילט וואַרדען ריכטע בייא ווינער מיטעסאַט אין
געוויך אונד בענאַדונגען אין וויר זעהען דעם ענדערענע
פֿאַסע געשטאַנען עטעניען.

* שאַדען נור דאָס עס אייך נישט בייא איינע
זאָ אַויטאָן קיין אַנטיעס לאַנד דער וועלט פֿערמאַן אַיף
זאָ בעשאַפֿטען ריכטע איינע זאָלע מענע דער נאָכט
ענדעטען פֿאַלסעט אונד איינע זאָלע מאַסע פֿאַר מיל-
יאַנאַרען אויפֿצווייזען וואַ ענלאַנג מאַן האַט נאָך
פֿאַר וועניגען יאָרען איבער 100,000 פֿאַלסעט אַיף דער
בוישען אונדעל געצאָלעט דיא וואַנענשישע געשעפֿא-
פֿאַר שטעללעט מיטען וואַנענער 1872 איינע אינטעריעס-
סאַנע ליסטע אַיף און וועלכער אללע וואַנענען געזאַנגען
ווערען דיא וואַנענער דעם לעסטען יאָרענעס מיט
איינער באַהרען הינטערלעסטע פֿאַר 250,000 טונד
שטעללען (1/3 מיליאָנען פֿאַרלען) און ענלאַנג געשעפֿא-
נען זיך דיעזע אַנטיעס געוואַרען איינע אונטענענען
אינבליק אין דאָס זיך דער געלדקאָנען אַיף דער בוי-
שישען האַבאַנעל. זענען שטאַרבען דיעזע ליסטע צו
פֿאַלען אין דען יאָרען 1871-1872. דיא מעהר אלס
1,000,000 טונד שט אַרען 67 מיליאָן הינטערלעס-
טען האַבען דאָנערט הונדען נאָרען מיט 1,100,000 טונד
שט. וואַ קראַפֿטען מיט צוויי מיליאָנען טונד שט. צו
יערע מיט 2,200,000 טונד שט. הער ב. נעמסער (דער
בולגערישע בערזבויער) מיט 1,100,000 טונד שט. סאַטעל
קראַפֿטען 1,400,000 טונד שט. פֿאַרמאַס פֿאַרלען 1,300,000
טונד שט. גילעס לאַרעך 2,000,000 טונד שט. אַרעך
20,000,000 טונד שט. האַלעך: 53 הינטעליעטען מעהר אלס איינע
האַלבע מיליאָן 86 טונד שט. דאָנערט דער הערצאָן פֿאַר
קלעפֿטאַנד 500,000 טונד שט. קרייזען 500,000 קאַל: נאָך
מאַנגען 700,000 יאָרען קראַפֿטען 800,000 טונד שט. גילעס
פֿאַרמאַס פֿאַרמאַנען 900,000 טונד שט. שטעללען 161 האַבען
מעהר אלס איינע פֿאַרענעמליכען און דער געזאַנגען
צייט הינטערלעסטען אונד דאָך אייט דיא ליסטע נישט
פֿאַרל בראַסען דער איינעוואַן אונטענענען דער מעהר
אלס איינע מיליאָן 86 טונד שט. הינטערלעסטען האַט אונד

הער באַסער וויר נישט אויפֿגעצאָהלט. בייא דיעזען סוממען
אויטאָס פֿערמאַנגען וועלכעס אין לענענען געטען שטעקט
זאָנס ווירד דיא ליסטע ערשטען אונטערליך גראַפֿע אונד
צווייטעס דיא סוממען שווינענעווערטהע זיין. דער נאָפֿ
פֿאַר וועסמינסטער האַט איין פֿערמאַנגען פֿאַר 8 מיליאָן
פֿאַר שטעללען אַרעך 53 מיליאָנען פֿאַרלען. זאָ דאָס
ער איז יעדער מיטען 7 פֿאַרלען פֿאַרענעטען
אויסנענען קאַן.

* (ענדליך דאָס ראַכבינער פֿעמינאַר) וויר בראַכ-
טען זיינעט דיא מיטפֿהילונג. דאָס דיא בויפֿאַלעך דער צו
עריכטענען לאַנדעס ראַכבינער בילדונגסשולע דעם בייא-
האַטע צור גענעהמינג אונטערזייטעס וואַרדען. וויר
ערהאַרען נון. דאָס אין דעם צווייאַטאַפֿאַקען געביידע
אייך און אויף פֿירטלישען לעהרערשטאַנדישע אונד צואַר
אין דער וויען אונטענענעראַכט ווערען וויר. דאָס דיא
אַרעך דער פֿערפֿאַרדיע פֿאַר זענען דער ראַכבינערשולע
נאָענליך געשענעט בלייבען. בעקאַנערע זאָנענאַלש ווירד
אייף דיא עריכטען איינער ביבליאָטעק אונד איינעם בעש-
הויזעס פֿערווענדעט ווערען. אונד זיך דיא פֿאַלען איבער
הויזעס נאָנן געפֿירט דעם פֿאַרמאַנעט ענוואַפֿען. וועל-
כעס פֿאַר סובקאַפֿיער דער שפּאַנינגען קאָמפֿיקאָן דאָס
ראַכבינער פֿעמינאַרעס מיטענעראַפֿאַרענעלעס וואַרדען.
דער נאָנע בייא מיט זיינעם שטאַטליכען פֿאַרדייבויא
ווירד דער היינטשטאַרט צור צויערע געליכען אונד פֿאַר-
עס פֿעריכטען וויר. בייא פֿאַרמאַנען. דיא פֿאַלען זיך געמיט-
שאַפֿליכעס אונטענענען דער הערען וואַ אַפֿאַרמאַסער
וויילעס פֿירער אונד פֿאַרמאַנען קאַלבעהערע. דיא אַיך דען
בויא געמיטשאַפֿליך אויפֿהאַרען ווערען.

* (איינע פֿערהאַנגעניספֿאַללע וועסטע) איין
זייט איינען פֿאַנגען אַיף פֿעריען אין פֿעמפֿטוואַר זיך בע-
הערליכע פֿאַלענענעקער האַפֿטע דיעזער פֿאַנגען מיט מעהר
פֿעריען בעקאַנטען זיינען ליסטען דיא וועסטע פֿעמפֿט. ער
ווערען נאָכאיינאַנדע פֿאַר 5 צו 5 מינוטען אַכט פֿאַרמאַנגען
געפֿאַרען פֿעריענען. בייא דער אַכטען פֿאַרמאַנען איין
וואַרדען דער זיינע מאַן פֿאַרענליך פֿאַר איינער אַרשטאַר-
קראַפֿטען פֿאַרלען אונד זאָנג וויא לעבאָן אין זיינעם
שוחל צוריקק עס וואַרדען נליך איין אַרעס געפֿירען.
דאָך אייט וועניג אַויכט פֿאַרהאַרען. דאָס לעבען דעם
אונטענענען צו ערהאַלפֿען. דער פֿאַרלעסטען געלאַהטע
אייט אונד נור הויך שוואַכעס אַפֿערהאַלען בעווייזען דאָס
ער נור נאָך לעבט.

* (אין קאַמפֿער פֿאַר געריכט) הערר
בלאָועל זייט 1 איינעס אים נייאָשטאַרמער
שטעללעך אין פֿאַר אַ אַיט מיט דער האַרטיגען
פֿאַרזיירא זענען איינעם קאַפֿעלע-זאָממען אים נע-
זאָנען שטאַרמאָנען אין שפּאַניע געראַפֿען דעם נאָ-
דעם געריכטפֿערהאַר. זיך עס צווישען דעם פֿאַר
לייזאַקאַפֿיאָר אונד בלאָועל קאַמיש הערענען.
שפּאַניאָ דער קאַפֿיאָר דאָס אַרשטאַל זענען
בלאָועל מיט פֿאַרענערע אַייט: אַיך מיט זיך נאָך
דעם געזענען צו 10 גילדען געלדשטראַפֿע אַרעך 48
שטעללעך פֿאַר אַרשטאַלען וואַרען זיך דאָס
איינע אַרעך דעם אַרשטאַלען. בלאָועל שויען
קאַפֿיאָר: ציעהען זיך עס פֿאַר דיא שטראַפֿע
אַבזוויטען?

* בלאָועל: אַיך ווילל נישט וועספֿאַרען אין
פֿאַר ווערען זאָנס קאַנעט אַיך נישט מעהר
אליס נאָס אַייפֿשטענען היער ערלעג אַיך
גליך זענען בילדען בייא געריכט איינען אַרשטאַל-
כען ווערען גענעירט זיך וואַס נישט אַיך עפֿט-
פֿערהלעך זיך -
* איינע פֿעמפֿטוואַרען דעם ווערען ווערענען:
אַכט וואַרדען פֿאַר פֿאַרזייראַפֿיאָר אים אין ברעסלויא פֿע-
לענאַפֿיאָר. ווייס דאָפֿאַהעט עטליכע בערשאַ אים שאַן
בערע בייא קאַרלעס 29 יאָרע אלס מיט דענעבלאַנגען.
קרייזענענען האַרען. גיינען איינען אין פֿאַר גע-
קלינגענע אַיט: אַיט פֿאַר פֿעריינגט איינעם בערזשערען
זיינענען פֿאַרלען אַיך היער פֿליכטען געוואַרען. דיעוועלכע
דיאָפֿע אלס לאַיט מאַנגען אַרעך יעדערעוואַן אייפֿשטען
דענען ווייטקאַרען זיך מיטענאַסען האַט. זיך פֿאַרמאַ
איינע נאָרענע ביללע שוואַנען נעמשיש אונד פֿירט
איינען קליינען גיינען ווייטקאַפֿיער מיט זיך אים בערלויא
וויר איינער דיא האַפֿטענען געשענען. בערשאַ
זייט דיא פֿעלגעווערשע אללבעקאַנען האַפֿטען
לענען בערזשען זיך ווערענען אַיף און קרייזענענע
פֿאַרמאַנען געשענען אַיט: אַיט פֿאַרמאַנען
לעבנעוואַל געזאַנגען אונד זיך ענשלאָסען האַפֿטען אלס
בויאָט אונד זאָלען נאָמענען אַיך דאָהן צו בערזשענען